

HIGIENOS INSTITUTAS

Biudžetinė įstaiga, Didžioji g. 22, LT-01128 Vilnius, tel. (8 5) 262 4583, faks. (8 5) 262 4663, el. p. institutas@hi.lt, www.hi.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 111958286

PRANEŠIMAS ŽINIASKLAIDAI

2018 m. birželio 27 d.

Mokslo tyrimai rodo – elektroninės cigaretės gali kelti riziką žmogaus sveikatai

Mokslo tyrimų rezultatai sudaro prielaidas teigti, kad elektroninių cigarečių vartojimas gali daryti neigiamą poveikį žmonių sveikatai, nes jų užpildų sudėtyje yra toksinių ir kancerogeninių medžiagų. Tokią išvadą formuluoja Higienos instituto specialistai, apibendrinę mokslinių tyrimų duomenis.

Tyrimą „Elektroninės cigaretės: poveikis sveikatai ir teisinis reglamentavimas Europoje“ atlikę Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro specialistai pažymi, kad elektroninės cigaretės yra santykinai naujas produktas, todėl dar nėra patikimų mokslinių duomenų apie jų ilgalaikį poveikį konkrečių ligų išsivystymui. Tačiau apibendrintų 20 sisteminių apžvalgų (kuriose iš viso pateikti 1515 tyrimų rezultatai), vertinusių trumpalaikį elektroninių cigarečių poveikį sveikatai (praėjus kelioms minutėms, valandoms, savaitėms ar mėnesiams po rūkymo), rezultatai rodo, kad nėra pagrindo teigti jog šio produkto vartojimas nekelia rizikos asmens sveikatai.

Medžiagos, esančios elektroninių cigarečių užpilduose

Tyrimų duomenimis, elektroninių cigarečių užpilduose ir aerozolyje aptinkama toksinių ir kancerogeninių medžiagų: tabako specifinių nitrozaminų, sunkiųjų metalų, policiklinių aromatinių angliavandenilių ir propileno glikolio. Didelėje dalyje tyrimų buvo nustatyti reikšmingi elektroninių cigarečių etiketėje nurodytų ir faktiškai nustatytų cheminių medžiagų sudėties ir kiekio neatitikimai. Pavieniuose tyrimuose elektroninių cigarečių užpilduose aptikta net vaistinių preparatų. Elektroninių cigarečių užpilduose vertinta nikotino koncentracija svyruoja nuo 0 iki 34 mg.

Ir nors elektroninių cigarečių užpilduose nustatytų toksinių medžiagų kiekiai ženkliai mažesni nei tradicinėse cigaretėse, yra patikimų įrodymų, kad intensyviau vartojant elektronines cigaretes su nikotinu, į kraują patenkantis nikotino kiekis prilygsta kiekiui, kuris gaunamas rūkant tradicines cigaretes.

Toksinis ir nepageidaujamas elektroninių cigarečių poveikis

Toksikologinių (*in vitro*) tyrimų rezultatai atskleidžia elektroninių cigarečių toksinį poveikį žmogaus jungiamojo audinio bei embrioninėms kamieninėms ląstelėms, kuris mažina jų gyvybingumą arba sukelia mirtį. Yra patikimų įrodymų, kad elektroninės cigaretės sutrikdo ląstelių aprūpinimą deguonimi ir gali paskatinti uždegiminius procesus.

Tyrimų duomenimis, elektroninių cigarečių vartotojų seilėse, kraujyje bei šlapime aptinkami toksiniai ir (ar) kancerogeniniai metabolitai, tačiau jų koncentracija reikšmingai mažesnė, lyginant su rūkančiųjų tradicines cigaretes. Daugumoje tyrimų nustatytas nežymus neigiamas poveikis kvėpavimo sistemos funkcijoms. Pavieniuose tyrimuose nustatyta, kad elektroninės cigaretės didina širdies susitraukimų dažnį, kraujo spaudimą, trikdo kraujo aprūpinimą deguonimi.

Taip pat yra duomenų apie nepageidaujamą elektroninių cigarečių poveikį. Dažniausiai registruojami nelaimingi atsitikimai (veido, kojų, rankų odos nudegimai, apsinaudijimai nikotinu), įvairaus sunkumo simptomai (galvos skausmai, pykinimas ir vėmimas, sausas kosulys, alergija).

Ribojimai ir draudimai

„Europos šalys elektroninėms cigaretėms taiko prekybos ribojimus, reklamos, rėmimo draudimus, nustato jų sudėties ir ženklinimo reikalavimus, draudimus rūkyti viešose vietose ir elektronines cigaretes parduoti nepilnamečiams. Daugelyje Higienos instituto apklausoje dalyvavusių Europos šalių elektroninių cigarečių be nikotino teisinis reglamentavimas nesiskiria nuo taikomo elektroninių cigarečių su nikotinu. Tuo tarpu Lietuvoje priimtas Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymas reglamentuoja tam tikrų ribojimų elektroninėms cigaretėms su nikotinu taikymą. Įstatymo nuostatos nėra taikomos elektroninėms cigaretėms be nikotino. Be to, Lietuvoje elektroninėms cigaretėms su ir be nikotino gamyba ir prekyba nėra licencijuojamos veiklos“, – teigia atlikto vertinimo vadovė Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Technologijų vertinimo skyriaus vadovė Raimonda Janonienė.

Atsižvelgdami į apibendrintus mokslinių tyrimų rezultatus, Higienos instituto specialistai rekomenduoja Lietuvoje visoms elektroninėms cigaretėms taikyti analogiškus ribojimus kaip ir tradiciniams tabako gaminiams.

Elektronines cigaretes dažniau rūko jaunimas

2014 m. Europos šalyse elektronines cigaretes rūkė 12 proc. žmonių, dažniau – jaunimas. Jie dažniausiai renkasi elektronines cigaretes su nikotinu. Suaugusių Lietuvos žmonių gyvenamosios tyrimo duomenimis, 2014 m. kasdien rūkė 33 proc. vyrų ir 12 proc. moterų. 11,4 proc. kasdien ir retkarčiais rūkančių vyrų ir 10,1 proc. moterų atsakė, kad per praėjusius metus jie rūkė elektronines cigaretes.

Istorija ir pasekmės

Elektroninės cigaretės buvo sukurtos Kinijoje 2003 m. ir į daugelio šalių rinką pateko kaip plataus vartojimo prekė be aiškesnio teisinio reglamentavimo ir mokslinių tyrimų. Tik vėliau, tabako gamintojams padidinus jų gamybą ir sparčiai plintant jų vartojimui, pradėti vykdyti moksliniai tyrimai dėl elektroninių cigarečių poveikio rūkančiųjų ir aplinkinių sveikatai.

Moksliniais tyrimais įrodyta, kad tabako rūkymas yra vienas iš pagrindinių lėtinių neinfekcinių ligų. Pasaulyje kasmet dėl rūkymo sukeltų ligų miršta apie 6 mln. žmonių, o tabako vartojimo lemta ekonominė žala sudaro pusę trilijono dolerių.

Papildomą informaciją teikia Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Technologijų vertinimo skyriaus vadovė Raimonda Janonienė tel. (8 5) 262 8513, el. paštu raimonda.janoniene@hi.lt.